

องค์ความรู้

ภาษาวัฒนธรรม

โดยสถาบันงานราชบัณฑิตยสถาน

คำบอกอาการต่าง ๆ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้เก็บคำกริยาและคำวิเศษณ์ที่บอกถึงกิริยาอาการต่าง ๆ ไว้มากมายหลายคำ เช่น คำกริยา กะปูดหลุด หมายถึง บวมไปทั้งตัว คำว่า กะแผลก หมายถึง เดินเอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง เนื่องจากขาข้างหนึ่งไม่ได้ระดับกับอีกข้างหนึ่ง คำว่า กะผลุบกะโผล่ หมายถึง ที่ผลุบลงแล้วโผล่ขึ้น เช่น ปลา กะผลุบกะโผล่ ขึ้นมาหายใจ หรือหมายถึงผลุบเข้าไปแล้วโผล่ออกมา เช่น มากะผลุบกะโผล่อยู่หลังเวทีทำไม และยังหมายถึง จม ๆ ลอย ๆ เช่น ขอนลายน้ากะผลุบกะโผล่ โดยปริยายหมายความว่าไปหรือมาไม่สม่ำเสมอ เช่น ถ้าจะมาช่วยงานก็ขอให้มาสม่ำเสมอ อย่ากะผลุบกะโผล่มาบ้างไม่มาบ้าง คำว่า กะผลุบกะโผล่ ใ้ใช้ว่า ผลุบโผล่ ๆ หรือผลุบ ๆ โผล่ ๆ ก็มี

คำว่า กะปลดกะเปลี้ย หรือ กะปลวกกะเปี้ยก เป็นวิเศษณ์ หมายถึง อ่อนเปลี้ย, อ่อนเปลี้ย, ไม่มีแรง คำว่า กะปริดกะปรอย

หรือ กะปริบกะปรอย เป็นวิเศษณ์ หมายถึง มีอาการออกหรือไหลออกน้อย ๆ หยุดบ้าง ออกบ้าง หรือหมายถึงอาการที่ฝนตกน้อย ๆ ตก ๆ หยุด ๆ โดยปริยายหมายถึงอาการที่ทำ ๆ หยุด ๆ ไม่เป็นล่ำเป็นสัน คำว่า กะพรวดกะพรวด เป็นวิเศษณ์ หมายถึง พรวดพรวด หรืออาการที่เป็นไปอย่างรวดเร็วโดยไม่ยับยั้ง คำว่า กะร่องกะแรง เป็นวิเศษณ์ หมายถึง ร่องแรง หรืออาการที่ห้อยติดอยู่จวนจะหลุด

นอกจากนี้ยังมีคำที่ใช้ในบทร้อยกรอง เช่น คำกริยาคำว่า กะริงกะเรียด หมายถึง ดัดจริต เช่น เป็นหญิงเจ้าแม่เอา อย่าทำกะริงกะเรียด ตัวเจ้ายังน้อยสักเท่าเขียด เจ้ามาอ่อนแม่จะมีผัว ซึ่งเป็นบทร้อยกรองที่มาจากเรื่องนางมโนห์รา หรือคำวิเศษณ์คำว่า กะรุ่งกะรัง หมายถึง อาการที่ห้อยหรือแขวนสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่เป็นระเบียบ และคำว่า กะรุ่งกะรัง ที่เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง อาการที่ขาดออกเป็นริ้ว ๆ หรือเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยติดห้อยอยู่.

อภิเดช บุณยสงคราม